

การบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น* Construction Project Management According to Buddhist Ethics of Local Administrative Organizations in Phon District, Khon Kaen Province

ณรงค์ศักดิ์ พุกษา, พระราชพัฒน์ชรรณชิต (สุกัญญา ฮาดภักดี) และจรัส ลีกา
Narongsak Phuksa, Phraraj Pattanavajjarabundit (Sukanya Hadpagdee) and Jaras Leeka
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: 6505105020@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น 2) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์ในการบริหารงานโครงการก่อสร้าง และ 3) วิเคราะห์รูปแบบการบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

- การบริหารงานที่เป็นระบบ ยึดหลักกฎหมาย และใช้เครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพ ควบคุมงานตั้งแต่เริ่มต้นจนส่งมอบอย่างรัดกุม ทั้งด้านคุณภาพ ความปลอดภัย และระยะเวลา และพบปัญหาใน 4 ด้าน คือ ขาดแคลนแรงงาน งบประมาณบานปลาย การบริหารวัสดุไม่มีประสิทธิภาพ และการจัดการโครงการไม่เหมาะสม ซึ่งมีแนวทางแก้ไขคือการพัฒนาบุคลากร การวางแผน และการติดตามควบคุมอย่างต่อเนื่อง
- หลักพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการบริหารงานโครงการก่อสร้างได้แก่ พรหมวิหาร สังคหวัตถุ อิทธิบาท ไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ สัจจรัต 3 และเทวธรรม หลักพุทธจริยศาสตร์ทั้งหมดนี้จะช่วยให้การบริหารบรรลุเป้าหมายสูงสุด

*ได้รับบทความ: 30 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2569; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2569
Received: April 30, 2025; Revised: March 20, 2026; Accepted: March 30, 2026

3. พรหมวิหาร หลักการครองตน เป็นคุณธรรมที่ทำให้เกิดความงามในการปฏิบัติต่อตนเอง และผู้อื่น เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกัน สังคหวัตถุ หลักการครองคน เป็นหลักการสร้างความสามัคคีในองค์กร อิทธิบาท หลักการครองงาน เป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมความสำเร็จในการทำงาน ไตรสิกขา หลักการพัฒนาตนเอง เป็นกระบวนการพัฒนาตนเองในด้านศีล สมาธิ และปัญญา บุญกิริยาวัตถุ หลักการสร้างความดี เป็นแนวทางสร้างความดีในดำเนินชีวิต สุจริต หลักการประพฤติดี เป็นการประพฤติชอบทางกาย วาจา ใจ เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และทวารธรรม หลักการแห่งความเป็นผู้นำ เป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นผู้นำ ด้วยการมีความระอาย เกรงกลัวต่อบาป และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตในการบริหารงาน

คำสำคัญ: การบริหารงาน; โครงการก่อสร้าง; พุทธจริยศาสตร์; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to: (1) study construction project management of local administrative organizations in Phon District, Khon Kaen Province; (2) examine the application of Buddhist ethics in construction project management; and (3) analyze the model of construction project management based on Buddhist ethical principles. This study employed a qualitative research approach, utilizing both primary and secondary data sources. The key informants consisted of 30 participants. Data were analyzed using descriptive analysis with an inductive approach.

The findings revealed that:

1. Construction project management was systematically implemented under legal frameworks and effective management tools. The process involved strict control from project initiation to completion, covering quality, safety, and timeliness. However, four major problems were identified: labor shortages, budget overruns, inefficient material management, and inappropriate project management. The key solutions included personnel development, systematic planning, and continuous monitoring and control.

2. The Buddhist ethical principles applied in construction project management consisted of the Brahmavihāra (sublime states of mind), Saṅgahavatthu (principles of social cohesion), Iddhipāda (bases of accomplishment), the Threefold Training (sīla, samādhi, paññā), Puññakiriyāvatthu (bases of merit), the Threefold Right Conduct, and

Devadhamma (virtues of moral conscience). These principles contributed to enhancing ethical behavior, responsibility, and effectiveness in project management, leading to the achievement of organizational goals.

3. The Brahmavihāra, as principles of self-conduct, foster harmonious relationships and mutual understanding. The Saṅgahavattthu strengthens cooperation and unity within organizations. The Iddhipāda, particularly vīmaṃsā (critical reflection), plays a significant role in analyzing, reviewing, and improving work processes. The Threefold Training promotes self-development in morality, concentration, and wisdom. Puññakariyāvattthu encourages virtuous actions in daily practice, while the Threefold Right Conduct provides a foundation for ethical behavior. Devadhamma enhances leadership through moral shame (hiri) and moral fear (ottappa), which help prevent corruption in project administration.

Keywords: Management; Construction Project; Buddhist Ethics; Local Administrative Organization

1. บทนำ

การก่อสร้างที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากกระบวนการก่อสร้างมีองค์ประกอบที่หลากหลายและมีความซับซ้อน การบริหารโครงการก่อสร้างจึงเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยง และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในทุกระยะของโครงการ ผู้บริหารโครงการจำเป็นต้องมีทั้งความรู้ด้านวิศวกรรมและการจัดการ เพื่อให้สามารถบริหารทรัพยากรและกระบวนการทำงานได้อย่างเหมาะสม (วิสูตร จิระดำเกิง, 2552)

ในบริบทปัจจุบัน อุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศไทยมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างอาคารและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของภาครัฐ เช่น ระบบคมนาคมและขนส่งมวลชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ (ธีร มฤตสุธาธิรส และวิจิต อุ๋อัน, 2565, หน้า 634-648) อย่างไรก็ตาม โครงการก่อสร้างยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ และคุณภาพ รวมทั้งความซับซ้อนของการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น เจ้าของโครงการ ผู้ออกแบบ ผู้รับเหมา และผู้ควบคุมงาน ดังนั้น การบูรณาการองค์ความรู้ด้านการก่อสร้างและการบริหารจัดการ รวมถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการมีเป้าหมายร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความ

สำเร็จของโครงการ (วิสูตร จิระคำเก็ง, 2552)

การบริหารโครงการ (Project Management) มุ่งเน้นกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การควบคุม และการประเมินผล ควบคู่กับการบริหารทรัพยากรหลัก 4M ได้แก่ กำลังคน เงินทุน วัสดุ และการจัดการ เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (กวี หวังนิเวศน์กุล, 2547, หน้า 67-70) นอกจากนี้ ผู้บริหารโครงการยังต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อบริหารทีมงานและตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัดของโครงการได้อย่างเหมาะสม ในทางปฏิบัติ การบริหารโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังประสบปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะปัญหาการทุจริตและความไม่โปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับโครงสร้างอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การลื้อกลสเปก การจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่เป็นธรรม และความสัมพันธ์เชิงเครือญาติของผู้รับเหมา (สงกรานต์ มหาวัน และเสรี พิจิตรศิริ, 2554, หน้า 44-45) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงข้อจำกัดของกลไกการกำกับดูแลและความท้าทายในการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรภาครัฐ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตรวจสอบได้ จึงมีความสำคัญต่อการบริหารโครงการก่อสร้างอย่างยิ่ง (นันทิพร กลิ่นกลา, 2562, หน้า 19-20) อย่างไรก็ตาม การนำหลักธรรมาภิบาลเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาเชิงพฤติกรรมและจริยธรรมของบุคลากร จึงจำเป็นต้องบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์เข้ามาใช้ร่วมในการบริหารจัดการ

หลักพุทธจริยศาสตร์ เช่น พรหมวิหาร สังคหัตถุ และอิทธิบาท เป็นกรอบแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยพรหมวิหารช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในองค์กร สังคหัตถุช่วยสร้างความร่วมมือ และอิทธิบาทช่วยเสริมแรงจูงใจและความสำเร็จในการทำงาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2546, หน้า 124; อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/50-51; ส.ม. (ไทย) 19/2/3) นอกจากนี้ หลักไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ 3 และเทวธรรม ยังมีบทบาทในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันการทุจริตในการดำเนินงาน

ดังนั้น จากปัญหาการบริหารงานโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังขาดความโปร่งใสและประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาารูปแบบการบริหารงานที่สามารถบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์เข้ากับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีการขยายตัวของโครงการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการยกระดับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาการบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ใช้ข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยวิธีอุปนัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 30 รูป/คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) พระภิกษุสงฆ์ในเขตอำเภอพล จำนวน 5 รูป 2) ผู้บริหารงานโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน 3) ผู้ปฏิบัติงานในโครงการก่อสร้าง จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และ (3) การสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4) สมุดบันทึกข้อมูลภาคสนาม และ 5) เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยอิงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิดพุทธจริยศาสตร์ และหลักธรรมาภิบาล โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) การสร้างเครื่องมือ ศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบคำถามการสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่ม จากนั้นจัดทำแบบสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้าง กึ่งโครงสร้าง และเชิงลึก รวมถึงแบบสังเกตและแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม 2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธจริยศาสตร์ การบริหารภาครัฐ และการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในด้านความสอดคล้อง ความครอบคลุม และความเหมาะสมของข้อคำถาม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้วิธีการดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และ 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่วิจัยโดยมีการบันทึกข้อมูลด้วยสมุดบันทึกภาคสนาม เครื่องบันทึกเสียง และภาพถ่ายอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorization) การตีความเชิงความหมาย (Interpretation) และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงบริบท (Contextual Synthesis) เพื่อสะท้อนภาพรวมของการบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาวรรณกรรม แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดพื้นที่ศึกษาและกลุ่มเป้าหมาย 3) พัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย 4) เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และ 6) สรุปผลการวิจัยและจัดทำรายงาน พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล พบว่า

1.1 การบริหารโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล พบว่า มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและยึดหลักกฎหมายเป็นสำคัญ ครอบคลุมตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ โดยมีการใช้เครื่องมือบริหาร เช่น Gantt Chart และ CPM เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านเวลาและการจัดสรรทรัพยากร การควบคุมคุณภาพและการติดตามงานอย่างต่อเนื่องช่วยลดความเสี่ยงและเสริมสร้างความโปร่งใส โดยมีเป้าหมายเพื่อให้โครงการแล้วเสร็จตามกำหนดเวลา งบประมาณ และมาตรฐานที่กำหนด

1.2 การบริหารงานก่อสร้าง พบว่า มีการให้ความสำคัญต่อการควบคุมกระบวนการตั้งแต่การคัดเลือกผู้รับเหมาไปจนถึงการส่งมอบงาน โดยเน้นความรัดกุมของแบบก่อสร้างและสัญญา รวมถึงการควบคุมงานให้เป็นไปตามแผน เพื่อรักษาคุณภาพ ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การบริหารความปลอดภัยและการตรวจสอบคุณภาพตั้งแต่ระยะต้นช่วยลดข้อผิดพลาดระหว่างดำเนินงาน

1.3 การควบคุมงานก่อสร้าง พบว่า เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมการตรวจสอบเอกสาร การควบคุมคุณภาพวัสดุ การติดตามความก้าวหน้าของงานเทียบกับแผนงาน การดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ก่อสร้าง และการตรวจรับงานก่อนส่งมอบ เพื่อให้งานมีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

1.4 ปัญหาในการบริหารโครงการก่อสร้าง พบว่า มีปัญหาหลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านบุคลากร ขาดแรงงานที่มีคุณภาพและการสื่อสารไม่ชัดเจน (2) ด้านงบประมาณ เกิดปัญหาการบานปลายจากการประมาณการที่ไม่แม่นยำและการเปลี่ยนแปลงระหว่างดำเนินงาน (3) ด้านวัสดุ การจัดซื้อและการบริหารคลังวัสดุไม่มีประสิทธิภาพ (4) ด้านการจัดการ การวางแผนไม่เหมาะสม ขาดการควบคุมคุณภาพและการประเมินความเสี่ยงอย่างรอบด้าน

1.5 แนวทางแก้ไข พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพบุคลากร ควบคู่กับการส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ วางแผนและควบคุมงบประมาณอย่างเป็นระบบ บริหารจัดการวัสดุอย่างมีมาตรฐาน และปรับปรุงกระบวนการบริหารโครงการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเสี่ยง เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า การบริหารงานโครงการก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพควรบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ ร่วมกับหลักการบริหารสมัยใหม่ โดยหลักพุทธจริยศาสตร์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 ไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ 5 สุจริต 3 และทวารธรรม ซึ่งมีบทบาทในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และจริยธรรมในการปฏิบัติงานส่งผลให้การบริหารโครงการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร

3. วิเคราะห์การบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล ดังนี้ 1) ด้านบุคลากรการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ลดความขัดแย้ง และเพิ่มขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อโครงการเพิ่มขึ้น 2) ด้านงบประมาณ การนำหลักอิทธิบาท 4 โดยเฉพาะวิมังสา และหลักไตรสิกขาด้านปัญญามาประยุกต์ใช้ ช่วยให้การวางแผนและการตัดสินใจทางการเงินมีความรอบคอบ ลดความสูญเสีย และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์การประยุกต์ใช้หลักสุจริต 3 และบุญกิริยาวัตถุ 3 ส่งเสริมการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ทำให้การบริหารจัดการวัสดุมีความเป็นระบบ ลดการสูญเสีย และป้องกันการทุจริต 4) ด้านการจัดการ การนำหลักอิทธิบาท 4 และทวารธรรมมาใช้ ช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ และจริยธรรมของผู้บริหาร ส่งผลให้การวางแผน การควบคุมคุณภาพ และการประเมินความเสี่ยงมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น การบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการบริหารโครงการก่อสร้างสามารถช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง เสริมสร้างความร่วมมือ ยกระดับจริยธรรมในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการ อันนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความยั่งยืนของการพัฒนาในระยะยาว

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็นจึงนำประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาทำการอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารงานโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การบริหารงานโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพลมีลักษณะเป็นระบบ มีการยึดหลักกฎหมาย และใช้เครื่องมือทางการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น Gantt Chart และ CPM ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการส่งมอบโครงการ ซึ่งสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพด้านเวลา ต้นทุน และคุณภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการนำหลักการบริหารโครงการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการกำกับดูแลตามกรอบกฎหมายอย่างเคร่งครัด แม้การบริหารโครงการจะมีประสิทธิภาพในเชิงระบบ แต่ยังมีข้อจำกัดในมิติด้านจริยธรรมและการบริหารเชิงรุก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของโครงการในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์ สุวรรณสัมฤทธิ์ และพิรานันท์ ยิ้มแพน (2567, หน้า 556-571) ที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร การเงิน วัสดุ และกระบวนการก่อสร้างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของโครงการ และยังสอดคล้องกับกฤษณพงศ์ ฟองสินธุ์ และภัทรธร ฟองสินธุ์ (2567, หน้า 108) ที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านทรัพยากรและการจัดการมีผลต่อประสิทธิผลของโครงการอย่างมีนัยสำคัญ

2. การบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์พบว่า การนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาใช้ในการบริหารโครงการก่อสร้าง โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 สามารถเสริมสร้างทั้งมิติด้าน ครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ได้มีบทบาทเพียงในเชิงศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการบริหารองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของชิสา กัญยาวิริยะ และสิรินทร์ กัญยาวิริยะ (2567, หน้า 17-26) ที่พบว่า การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนสามารถเกิดขึ้นได้จากการบูรณาการหลักพุทธธรรมในทุกระดับของการบริหาร โดยเฉพาะการใช้พรหมวิหาร 4 ในการสร้างความสัมพันธ์ และอิทธิบาท 4 ในการขับเคลื่อนความสำเร็จของงาน ผู้วิจัยเห็นว่า หลักพุทธจริยศาสตร์มีบทบาทเป็นกลไกเชิงคุณค่า (Value-based mechanism) ที่ช่วยเติมเต็มข้อจำกัดของการบริหารเชิงเทคนิค ทำให้การบริหารโครงการไม่เพียงมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของงาน แต่ยังคงคำนึงถึงความถูกต้อง ความเป็นธรรม และความยั่งยืนขององค์กร

3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์ในการบริหารโครงการก่อสร้าง พบว่า การบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการบริหารโครงการก่อสร้างสามารถช่วยแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของการบริหารงานได้อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ และการจัดการ โดยเฉพาะการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการลดความขัดแย้ง หลักอิทธิบาท 4 ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และหลักสุจริต 3

และทฤษฎีในการเสริมสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต สอดคล้องกับงานของพระมหาปิยรัฐ สิริจันโท (2565, หน้า 28-45) ที่อธิบายว่า การบริหารองค์การตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการบูรณาการ หลักธรรมเข้ากับศาสตร์การบริหารสมัยใหม่ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและคุณธรรมในการดำเนินงาน ผู้วิจัยเห็นว่า การนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาใช้ไม่เพียงช่วย แก้ปัญหาแต่ยังช่วยป้องกัน ปัญหาเชิงระบบ โดยเฉพาะปัญหาการทุจริตและความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการ บริหารงานภาครัฐในปัจจุบัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรกำหนดนโยบายการบริหารโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์เป็นกรอบในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ควรส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและ ลดปัญหาการทุจริต

1.3 ควรกำหนดมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานใน โครงการก่อสร้าง

1.4 ควรมีระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินโครงการที่คำนึงถึงมิติด้าน จริยธรรมควบคู่กับประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารควรนำหลักอริยาบท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาประยุกต์ใช้ ในการวางแผน การดำเนินงาน และการควบคุมโครงการ

2.2 ควรนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารบุคลากร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

2.3 ควรประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม

2.4 ควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรควบคู่กับการปลูกฝังจริยธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อโครงการ

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธจริยศาสตร์ กับประสิทธิภาพการบริหารโครงการก่อสร้าง

3.2 ควรพัฒนาแบบจำลองเชิงโครงสร้าง (Structural Model) เพื่ออธิบายองค์ประกอบ และกลไกของการบริหารงานตามหลักพุทธจริยศาสตร์

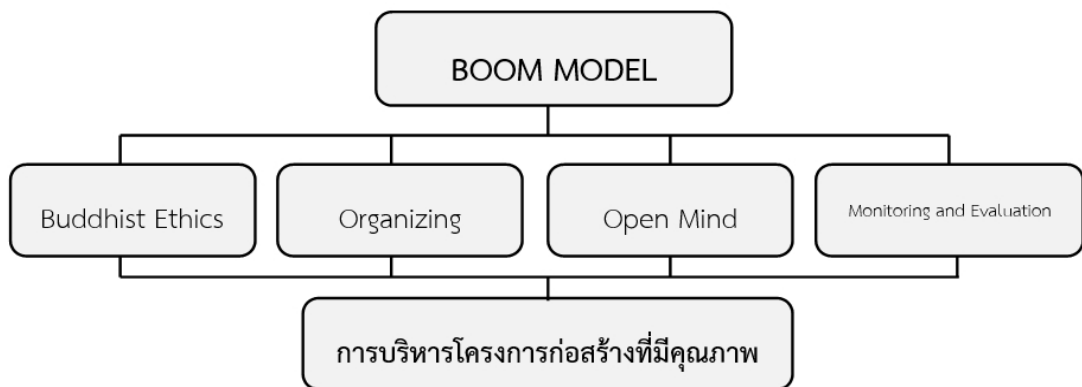

3.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบในบริบทพื้นที่หรือหน่วยงานที่แตกต่างกัน เพื่อยืนยันความทั่วไปขององค์ความรู้

3.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ว่า การบริหารงานโครงการก่อสร้างตามหลักพุทธจริยศาสตร์สามารถพัฒนาเป็น BOOM MODEL ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ B (Buddhist Ethics) การใช้หลักธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 ในการสร้างจริยธรรมในการทำงาน, O (Organizing) การจัดโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นระบบ ลดความซ้ำซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพ, O (Open Mind) การเปิดรับฟังความคิดเห็น ปรับตัวตามสถานการณ์ และสร้างการมีส่วนร่วมในทีม และ M (Monitoring and Evaluation) การควบคุมและประเมินผลตามวงจร PDCA เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รูปแบบ BOOM MODEL นี้จึงเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการก่อสร้างในระดับท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กฤษณพงศ์ ฟองสินธุ์ และภัทรธร ฟองสินธุ์. (2567). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 19(1), 108-120. <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/uruj/article/view/252541>

- กวี หวังนิเวศน์กุล. (2547). *การบริหารงานวิศวกรรมก่อสร้าง*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชิสา กัญยาวิริยะ และสิรินทร์ กัญยาวิริยะ. (2567). การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนด้วยหลักพุทธธรรม. *วารสารสถาบันพอดี*, 1(7), 17-26. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/IS-J/article/view/887>
- ธีร มฤตสาธิรสุ และวิชิต อุ๋อัน. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุของการควบคุมโครงการก่อสร้างอาคารที่ส่งผลต่อคุณภาพการออกแบบอาคาร และความสำเร็จของการก่อสร้าง. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 12(4), 634-648. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/262564>
- นันทิพร กลิ่นเกลา. (2562). ธรรมาภิบาลกับการป้องกันการทุจริตในองค์กรภาครัฐ. *วารสารการบริหารภาครัฐ*, 12(1), 19-20.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- พระมหาปิยรัฐ สิริจันโท. (2565). แนวคิด หลักการการบริหารองค์การตามแนวพระพุทธศาสนา. *วารสารวิชาการวิจัยและนวัตกรรมสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 2(2), 28-45.
- พัฒน์ สุวรรณสัมฤทธิ์ และพิรานันท์ ยิ้มแพน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารงานก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 18(2), 556-571.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิสูตร จิระดำเกิง. (2552). *การบริหารงานก่อสร้าง*. กรุงเทพฯ: วรณกวี.
- สงกรานต์ มหาวัน และเสรี พิจิตรศิริ. (2554). การทุจริตในการประมูลงานก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์*, 3(2), 44-45.

